

Media: ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ **Page:** 1,9 **Published at:** 26-01-2023
Author: **Surface:** 1143.37 cm² **Circulation:** 0
Subjects:

Η θέαση της κατανάλωσης ως μια ευρύτερη πολιτισμική διαδικασία

Η αναπληρώτρια καθηγήτρια του ΤΙΕ/ ΔΠΘ **Βασιλική Κράββα** μιλά για το πρόσφατο βιβλίο της

Ο ατομικός και συλλογικός μας εαυτός μέσα από την κατανάλωση

Η αναπληρώτρια καθηγήτρια του ΤΙΕ του ΔΠΘ Βασιλική Κράββα με αφορμή την σημερινή παρουσίαση του βιβλίου της με τίτλο «Καταναλώνοντας τον πολιτισμό: Διαδρομές κατανάλωσης, ιστορίες τροφής και στέρσης»

Το νέο βιβλίο της αναπληρώτριας καθηγήτριας Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ανθρωπολογίας της κατανάλωσης του Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας του ΔΠΘ κ.Βασιλικής Κράββα με τίτλο «Καταναλώνοντας τον πολιτισμό: Διαδρομές κατανάλωσης, ιστορίες τροφής και στέρσης» που κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις «Πατάκης» παρουσιάζεται σήμερα το απόγευμα στην Δημοτική Βιβλιοθήκη της Κομοτηνής.

Ένα βιβλίο όπως εξήγησε η συγγραφέας μιλώντας το πρωί της Τετάρτης, 25 Ιανουαρίου στο «Ράδιο Παρατηρητής 94fm» βαθιά προσωπικό, που εμπειρεύει και κομμάτια από το προσωπικό της ημερολόγιο αλλά και στίχους που φέρουν την υπογραφή της, κομμάτια των οποίων αναμένεται να ακουστούν και κατά τη διάρκεια της παρουσίασης «επενδεδυμένοι» με βιολί.

Όπως εξήγησε στην συνέντευξή της η κ.Κράββα το βιβλίο αυτό επιχειρεί να ρίξει φως στον όρο και την έννοια της κατανάλωσης ως μέρος μιας ευρύτερης διαδικασίας, η οποία ξεφεύγει κατά πολύ από την τάση του «ψωνίζω άρα υπάρχω» που κυριαρχεί στην σύγχρονη κοινωνία. Αποτελεί μία προσπάθεια θέσεως της κατανάλωσης ως μια ευρύτερη πολιτισμική διαδικασία, η οποία είναι πρωτίτως παραγωγική και δημιουργική, που «συνομιλεί» με τις πολλαπλές αναγνώσεις του πολιτισμού, αλλά κυρίως εκκινά την προσπάθεια κατανόησης του ατομικού και συλλογικού μας εαυτού.

Βασιλική Κράββα όμως...

ΠΤΘ: κ.Κράββα σήμερα, Πέμπτη, παρουσιάζεται το βιβλίο σας με τίτλο «Καταναλώνοντας τον πολιτισμό: Διαδρομές κατανάλωσης, ιστορίες τροφής και στέρσης» που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Πατάκης». Σε τι ακριβώς αυτό αφορά;

Β.Κ.: Αυτό που επικείμενο με αυτό το βιβλίο - φυσικά το επικείμενο έχει τις οφειλές του σε πολλούς ανθρώπους και σε πολλές θεωρίες και πολλές σχολές στην ανθρωπολογία και γενικότερα στις κοινωνικές επιστήμες - είναι η θέσπιση της κατανάλωσης ως μιας ευρύτερης πολιτισμικής διαδικασίας που δεν έχει να κάνει μόνο με την τάση της υπερκατανάλωσης και την λατρεία της κατανάλωσης στη σύγχρονη κοινωνία, δηλαδή βγαίνω, ψωνίζω. Προσπάθησα να δω την κατανάλωση ως μια διαδικασία ευρύτερη, η οποία είναι και παραγωγική και δημιουργική. Για να καταλήξουμε στο γενικό διακύβευμα όλων των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών, που λέει ότι η κατανάλωση είναι μια ευρύτερη έννοια που έχει να κάνει με τις προσωπικές επιλογές μας, άρα τον ατομικό και τον συλλογικό εαυτό. Δηλαδή, καταναλώνω, ψωνίζω, επιλέγω, κάνω επιλογές, βλέπω τηλεόραση, τρώω, τρέφομαι ή δεν τρέφομαι, επισκέπτομαι μουσεία, άρα καταναλώνω τα πολιτισμικά προϊόντα.

«Το βιβλίο αυτό είναι ένας δρόμος»

ΠΤΘ: Όπου πολιτισμικά προϊόντα, εσείς

“ Το βιβλίο αυτό επιχειρεί να ρίξει φως στον όρο και την έννοια της κατανάλωσης ως μέρος μιας ευρύτερης διαδικασίας, η οποία ξεφεύγει κατά πολύ από την τάση του «ψωνίζω άρα υπάρχω» που κυριαρχεί στην σύγχρονη κοινωνία. Αποτελεί μία προσπάθεια θέσεως της κατανάλωσης ως μια ευρύτερη πολιτισμική διαδικασία, η οποία είναι πρωτίτως παραγωγική και δημιουργική, που «συνομιλεί» με τις πολλαπλές αναγνώσεις του πολιτισμού, αλλά κυρίως εκκινά την προσπάθεια κατανόησης του ατομικού και συλλογικού μας εαυτού.

συμπεριλαμβάνετε το σύνολο στην ουσία των κοινωνικοπολιτικών και οικονομικών συνθηκών ερεθισμάτων, τα οποία ως πολίτες μιας κοινωνίας καθημερινά δεχόμαστε και μας επηρεάζουν και άρα «καθοδηγούν» κάποιες δικές μας συμπεριφορές...

Β.Κ.: Μιλώ για καταναλωτικές επιλογές, στάση ζωής, πρωτόκολλα συμπεριφοράς, όπως έλεγε ένας σπουδαίος σημειολόγος. Νομίζω ότι πρέπει να σταθώ σε αυτή την πολιτική τελικά ουσία της κατανάλωσης ή της μη κατανάλωσης. Είναι μια έννοια φορτισμένη, συμβολική και είναι και μια έννοια πολιτική. Αυτό το βιβλίο είναι ένας δρόμος. Είναι η πορεία μου ουσιαστικά, η οποία ξεκίνησε φυσικά με την τροφή και τη διατροφή των εβραίων της Θεσσαλονίκης και έφτασε στην συμπερίληψη της έννοιας της κατανάλωσης, στις καταναλωτικές επιλογές της σύγχρονης εποχής, αλλά και τις έννοιες της μη κατανάλωσης. Υπάρχουμε εμείς που καταναλώνουμε και υπάρχουν κι άλλοι που δεν καταναλώνουν, οι ελλειμματικοί καταναλωτές, οι άστεγοι, αυτοί που πεινούν, οπότε προσπάθησα μέσα σε αυτό το μικρό βιβλίο να χωρέσω όλες αυτές τις διαστάσεις και τις έννοιες που είναι και συμβολικά φορτισμένες, αλλά και πολιτικά φορτισμένες.

ΠΤΘ: Υπάρχει στο ευρύ κοινό μια σειρά αντιλήψεων όπως αυτές που λένε ότι οι γυναίκες καταναλώνουν περισσότερο ορισμένα προϊόντα, ενώ για παράδειγμα ότι οι άντρες καταναλώνουν περισσότερο σε περιπτώσεις όπως η τροφή και η πόση. Υπάρχουν λοιπόν ξεκάθαρες «κατηγορίες» κοινωνικών συλλογικοτήτων με συγκεκριμένη καταναλωτική συμπεριφορά ή παραδείγματα όπως τα προαναφερθέντα είναι προϊόντα παγωμένων αντιλήψεων που δεν ανταποκρίνονται τελικά στην πραγματικότητα;

Β.Κ.: Η κοινωνική ανθρωπολογία είναι μια από αυτές τις επιστήμες που στέκεται με πολύ γενναία κριτική απέναντι σε όλον αυτόν τον εξωραϊσμό που πιθανόν βιώνουμε ή σε αυτές τις πολιτισμικές κατα-

σκευές και θεωρούμε πολλά πράγματα δεδομένα. Η κοινωνική ανθρωπολογία στέκεται, τα εξετάζει και ασκεί την κριτική της, που καταλήγει και σε μια πιο αναστοχαστική ανάγνωση του παρόντος. Σίγουρα για την κοινωνική ανθρωπολογία υπάρχει μια τέτοια έμφυλη διάσταση, όπως επίσης και στο βιβλίο μου υπάρχει ένα κεφάλαιο για τον έμφυλο διαχωρισμό περί κατανάλωσης. Έχει ενδιαφέρον ωστόσο να δούμε σε συγκεκριμένα εθνογραφικά πλαίσια, πώς και γιατί χτίστηκαν αυτές οι κατασκευές και πώς μπορούν να αποδομηθούν. Όσον αφορά την αστέγια, τα συσσίτια ή τις προνοιακότερες ή όλο αυτό το οποίο ορίζω ως μη κατανάλωση ή ελλειμματική κατανάλωση, νομίζω ότι έχουν αλλάξει πολλά πράγματα. Κατ' αρχήν έχει μπει στο τραπέζι το θέμα της ελλειμματικής κατανάλωσης, που βέβαια έχει να κάνει και με παγκόσμιες οικονομικοπολιτικές ανισότητες, όπως γεωπολιτικές εξελίξεις, μετανάστευση, πόλεμοι και προσφύτως ενεργειακές και οικονομικές κρίσεις. Όλα αυτά έχουν τον αντίκτυπό τους στις επιστήμες και θεωρώ ότι υπάρχει μια σοβαρή, υπεύθυνη και συστηματική ενασχόληση, σε όλες τις κοινωνικές επιστήμες, και στην κοινωνική ανθρωπολογία και στην κοινωνιολογία, και στην ψυχολογία, ακόμα και στην Ιστορία, για την την παρελθοντική, αλλά και παρόντική διάσταση της πείνας και της στέρσης.

«Η διαμόρφωση των καταναλωτικών μας συνθειών είναι μια διαρκής πάλη ανάμεσα στο ατομικό και το συλλογικό»

ΠΤΘ: Έχουμε τελικά μερίδιο συμμετοχής στη διαμόρφωση των καταναλωτικών μας συνθειών;

Β.Κ.: Αυτή η ερώτηση προσπαθεί να δει την έννοια της κατανάλωσης και το θέμα των επιλογών και του υποκειμένου τελικά. Στις κοινωνικές επιστήμες ορίζεται επίσης το άτομο, το υποκείμενο, ως ενεργητικό δρών υποκείμενο, το οποίο απορρίπτει, κάνει επιλογές, και έτσι διαίγει τον βίο του. Ταυτόχρονα όμως υπάρχουν και διεθνείς οικονομικοπολιτικές εξελίξεις, τοπικές και παγκόσμιες, οι οποίες μας μαγκώνουν, περιορίζουν τις επιλογές μας, μας δεσμεύουν και τελικά καθορίζουν την πορεία μας. Άρα είναι μια διαρκής πάλη ανάμεσα στο ατομικό και το συλλογικό, το τοπικό και το παγκόσμιο, το «θέλω» και το «δεν σου επιτρέπεται». Θα εθελούφλουσα προσωπικά αν υποστήριζα ότι αυτή η σχέση είναι γραμμική. Είναι σίγουρα εθνογραφικά καταχωρημένο το γεγονός ότι το άτομο κάνει τις επιλογές του, επιλέγει για παράδειγμα η κατανάλωση να είναι χρωματισμένη πιο πολύ τοπικά, ακόμη και στις γεύσεις, τα φαγητά που μαγειρεύουμε, τα πράγματα που επιλέγουμε να βάλουμε στα φαγητά μας. Είναι όλα θέμα επιλογών, αλλά σίγουρα σε ένα μακροεπίπεδο, το άτομο υπόκειται σε πάρα πολλές δεσμεύσεις. Άρα είναι μια διαρκής πάλη και αυτή η πάλη του χτισίματος της ζωής μας.

«Να επιστρέψουμε σε έναν νέο ανθρωπισμό, που θα έχει να κάνει με τον σεβασμό στον ίδιο τον άνθρωπο αλλά και τη φύση του»

ΠΤΘ: Υπάρχει τελικά ένα «ιδανικό» πλαίσιο κατανάλωσης;

Β.Κ.: Στα πλαίσια της προβληματισμού της κατανάλωσης και του ποιο είμαστε τελικά αλλά και το ποιο θα θέλαμε να είμαστε, αλλά και σε ποιον πλανήτη θα θέλαμε να ζούμε. Έρχομαι πάλι στην πολύ μεγάλη δουλειά που γίνεται τα τελευταία χρόνια στην κοινωνική ανθρωπολογία γύρω από την πράσινη κατανάλωση, την ηθική κατανάλωση, όπου θα πρέπει να μπει και το στοιχείο του σεβασμού του εαυτού μας. Σε μια εποχή πλήρους ισοπέδωσης θα πρέπει άρα να προάγουμε καταναλωτικές επιλογές με βάση τις οποίες σεβόμαστε τον εαυτό μας, τον πλανήτη και τη φύση μας. Είναι αυτό που έχει ειπωθεί πολύ παλιότερα στην κοινωνική ανθρωπολογία, τη δεκαετία του '60, ότι πρέπει να επιστρέψουμε σε έναν νέο ανθρωπισμό, που θα έχει να κάνει με τον σεβασμό στον ίδιο τον άνθρωπο, αλλά και στη φύση του.